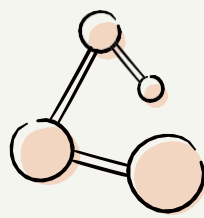
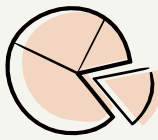
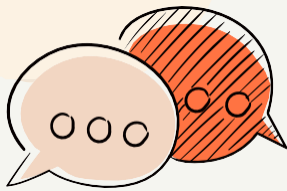
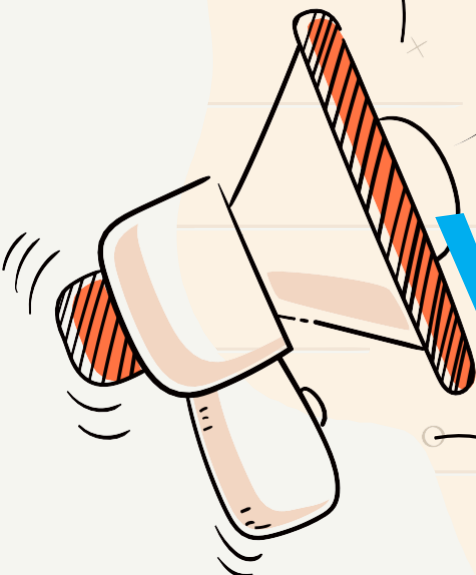
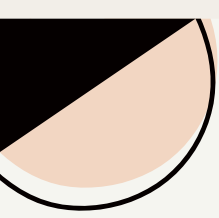

Youth voices

PREDGOVOR

Hvala vam što ste se pridružili deci i mladima Kosova i Dečjem fondu Ujedinjenih nacija (UNICEF) u obeležavanju Svetskog dana deteta 20. novembra 2021.

Ovo je poseban Svetski dan deteta za UNICEF, kojim se obeležava 75 godina od osnivanja organizacije u cilju rada za prava i dobrobit svakog deteta, svuda. Slavimo ovu važnu prekretnicu tokom pandemije Covid-19, prve istinski globalne krize koju je većina nas iskusila u životu. Bez obzira gde živimo, pandemija je pogodila sve nas – a najviše našu decu. Previše ih je propustilo svoje obrazovanje, pristup osnovnim zdravstvenim uslugama i pravo da budu sigurni i zaštićeni. COVID-19 je poništio decenije razvojnog napretka. Nažalost, društveni, ekonomski i zdravstveni uticaji pandemije će nastaviti da odjekuje i ugrožava prava deteta u godinama koje dolaze.

Deca i mladi zabrinuti su za kvalitet svog obrazovanja i za marginalizovanu decu koja se suočavaju sa predrasudama, diskriminacijom i nasiljem u školi. Učenici se brinu da su propustili učenje tokom pandemije. Oni takođe veruju da rodni stereotipi i dalje utiču na jednakost mogući na današnjem Kosovu.

Na ovaj Svetski dan deteta stoga je važnije nego ikada da **odrasli slušaju glasove dece i mladih, poslušaju njihove savete i preduzmu akciju.**

U ovom kontekstu sa zadovoljstvom delimo izveštaj Glasova mladih sa Kosova, rezime serije konsultacija koje su sprovedeli UNICEF i njegovi partneri 2021. godine kako bi čuli stavove dece i mladih o pitanjima koja su im bitna, od mentalnog zdravlja i dobrobiti do obrazovanja i rodne ravnopravnosti. Ovi inputi su prikupljeni, zajedno sa stavovima dece i mladih iz celog sveta, kao input za novi globalni strateški plan UNICEF-a za 2022-2025. Međutim, verujemo da su ova razmišljanja i sugestije takođe važna da podelimo sa donosiocima odluka, organizacijama civilnog društva, razvojnim partnerima – svima nama koji radimo sa i za decu i mlade na Kosovu.

U ovom izveštaju Glasova mladih sa Kosova mladi nam govore šta misle i šta žele. Nadamo se da ćete nam se pridružiti u slušanju njihovih glasova i podršci njihovim prioritetima dok nastavljamo da promovišemo svako pravo, za svako dete, na Kosovu i šire.

Nona Zicherman
šef kancelarije
UNICEF-a na
Kosovu

Glas mladih sa Kosova*

** Pozivanje na Kosovo će se shvatiti u kontekstu
Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999).*

Novembar 2021.

“Empowering youth to participate in decision making and including them in these processes from an early age, whether in school councils or other mechanisms where they can speak up, teaches them that their voice is important, and this is something that stays with them in the future.”

Mladi starijeg uzrasta,
grupa od 20 do 24 godine

„Osnaživanje mladih da učestvuju u donošenju odluka i njihovo uključivanje u ove procese od ranog uzrasta, bilo preko školskih saveta ili drugih mehanizama, u okviru kojih mogu da govore, uči ih da je njihov glas važan i to je nešto što ostaje sa njima u budućnosti.”

UNICEF Kosovo je početkom **2021** sproveo dva procesa konsultacija sa decom i mladim ljudima uzrasta od **10 do 24**. kako bi saslušao **šta to oni imaju da kažu** i šta žele u okviru svog obrazovanja, dobrobiti, rodne ravnopravnosti, angažovanja u društvu, i **učesćima u procesima donošenja odluka**.

KLJUČNE TAČKE

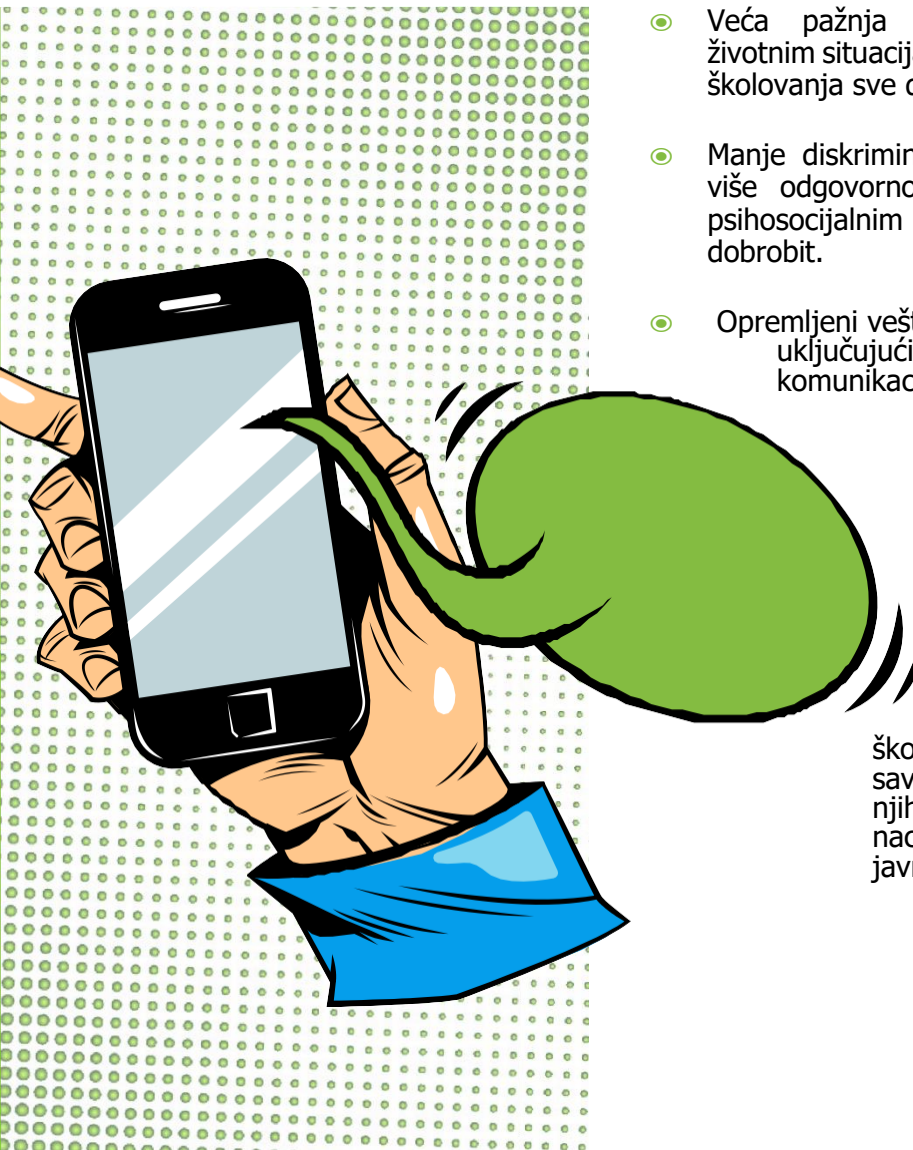
ONOGA ŠTO SU DECA I MLADI IZJAVILI

- Škola ne priprema mlade ljude na adekvatan način za život i rad. Preopterećen nastavni plan i program, naglasak na teorijskom znanju i nedostatak mogućnosti za razvoj veština dovode do stresa i nepripremljenosti za svet rada.
- Marginalizovana deca se i dalje suočavaju sa predrasudama, diskriminacijom i ponekad nasiljem u obrazovanju: dečaci i devojčice iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, siromašna deca i deca sa smetnjama u razvoju.
- Učenici su značajno propustili u učenju tokom pandemije.
- I dalje postoje nesigurni životni uslovi za marginalizovanu decu, posebno onu iz siromašnih porodica iz ruralnih sredina i zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.
- Rodni stereotipi ograničavaju mogućnosti u životu i poslu.
- Odrasli ne poštuju stavove dece i mladih i često su isključeni iz odluka koje utiču na njihove živote u kući, školi i društvu.

KLJUČNE TAČKE

ONOGA ŠTO DECA I MLADI LJUDI ŽELE

- Veća pažnja prema njihovim specifičnim životnim situacijama i veća podrška za završetak školovanja sve do završetka srednje škole.
- Manje diskriminatorne, inkluzivnije i škole sa više odgovornosti koje se bave i njihovim psihosocijalnim potrebama i potrebama za dobrobit.
- Opremljeni veštinama za život i rad, uključujući digitalne, socio-emocionalne, komunikacione i kritičke veštine.
- Učiniti rodnu ravnopravnost vidljivijom u nastavnom planu i programu i aktivnostima angažovanja mladih.
- Da se njihov glas čuje u školi, uključujući u školskim savetima, i bolja priprema za njihovo značajno učešće u školi i u nacionalnim debatama o razvoju javnih politika.

PREGLLED

Napomena o metodologiji

Konsultacije za UNICEF-ov Globalni strateški plan (2022-2025)

Održano je šest fokus grupa sa 36 dece i mladih od 10 do 24 godine (jedna fokus grupa za decu od 10 do 14 godina, tri fokus grupe za tinejdžere od 15 do 19 godina i dve fokus grupe za mlade uzrasta 20 do 24 godine).

Učesnici su bili iz ruralnih i urbanih sredina iz nekoliko opština Kosova. Grupe su bile rodno uravnotežene i uključivale su decu iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana i decu sa smetnjama u razvoju. Neki od mladih ljudi odabrani su sa liste učesnika UNICEF-ovog programa za razvoj veština mladih.

UNICEF na Kosovu je podržao dva procesa konsultacija sa decom i mladima početkom 2021:

- Jedan proces konsultacija za doprinos razvoju UNICEF-ovog Globalnog strateškog plana (2022-2025), i
- Još jedan proces konsultacija za razvoj Strategije Evropske unije o pravima deteta.

UNICEF na Kosovu veruje da vredne poruke koje su deca i mladi učesnici konsultacija izneli treba podeliti sa predstavnicima kosovskih institucija i kreatorima politike na Kosovu kako bi se informisale debate o nacionalnim politikama i razvoj nacionalnih strategija Kosova.

Konsultacije za Strategiju Evropske unije o pravima deteta

Konsultacije su organizovali UNICEF, World Vision i Save the Children sa 29 dece i mladih uzrasta od 11 do 17 godina iz tri različite opštine. Organizovane su tri fokus grupe sa dečacima i devojčicama (i) iz porodica koje žive u siromaštvu (ii) sa invaliditetom i (iii) iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Tematski fokus konsultacija bio je sledeći:

- Obrazovanje, online nastava, razvoj veština, rodna ravnopravnost i angažman mladih za konsultacije za Globalni strateški plan UNICEF-a, i
- Prava, obrazovanje, zdravstvena zaštita, životna sredina, glas dece i sigurnost za Strategiju Evropske unije o pravima deteta.

Ukupno je u konsultacijama učestvovalo šezdeset i pet (65) dece i mladih uzrasta od 10 do 24 godine.

Ovaj dokument rezimira **šta su deca i mladi izjavili** i opisuje **šta deca i mladi žele**.

ŠTA SU DECA I MLADI IZJAVILI

“ Ne mislim da će nas stvari koje danas učimo u školama pripremiti za budući život.”

Grupa od 15 do 19 godina.

“ Mnogo je stresa zbog previše časova koje imamo i to nam ne dozvoljava da se fokusiramo na ono što volimo da radimo.”

Grupa od 10 do 14 godina.

OBRAZOVANJE

Preobiman i nerelevantan nastavni plan i program

Ključna poruka mladih je da ih škola ne priprema na adekvatan način za život u budućnosti. Izrazili su zabrinutost zbog:

- Preobimnog nastavnog plana i programa koji učenje čini površnim i sprečava ih da dublje istražuju predmete za koje su zainteresovani.
- Naglaska na teorijsko znanje na štetu konkretnih primena u svakodnevnom životu.
- Nedostatka podrške razvoju osnovnih životnih veština u školama, posebno digitalnih veština, kritičkog mišljenja i komunikacionih veština.

“ Obrazovanje na Kosovu naglašava previše pamćenje osnovnih znanja. Praktična primena tog znanja su ograničene (...). Više praktičnu primenu obrazovanja bi po mojem mišljenju bilo najbolje.”

Grupa od 15 do 19 godina.

Diskriminacija, isključenost i nasilje u obrazovanju

Druga ključna poruka je da se mnoga deca suočavaju sa diskriminacijom u školi i da su isključena iz obrazovnog procesa.

- Neka deca su zabrinuta zbog nemogućnosti da nastave školovanje nakon 9. razreda, posebno ona iz marginalizovanih ili udaljenih zajednica, devojčice iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana i deca sa smetnjama u razvoju.
- Nedostatak školskih obroka i nedostatak školskog prevoza ključne su barijere u obrazovanju za najsiromašniju decu, onu koja žive u udaljenim područjima i decu sa smetnjama u razvoju.
- Marginalizovani učenici, uključujući i siromašne učenike, prijavljuju primere diskriminacije u školi i osećali su se diskriminisanim zbog svog izgleda (naušnice u nosu, duga kosa) ili socio-ekonomskog statusa. Ova deca smatraju da je njihovo učešće u nastavi ograničeno i da nastavnici favorizuju učenike čiji roditelji imaju dobre poslove ili su poznati u zajednici. Deca iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana izjavila su da osećaju da su drugačije tretirana od druge dece u školi i ukazala su na pitanje diskriminacije sa kojom se suočavaju u zajednici i društvu u celini..
- Deca sa smetnjama u razvoju delila su primere diskriminatornog ponašanja i nasilja od strane nastavnika, uključujući prozivanje i sprečavanje da učestvuju u aktivnostima razreda. Jedno dete je objasnilo da ga je jedan nastavnik stalno podsećao da mora ćutati i biti tih. Još jedan je prijavio da ga je učiteljica prozvala da je „osakaćen i nesposoban da bilo šta uradi“.

“ Izgubio sam mnogo u znanju tokom protekle godine. Mislim da su krivi ljudi koji su trebali da prenose znanje.”

Grupa od 20 do 24 godine.

“ Studiram inženjerstvo i vidam studente koji ne mogu raditi najosnovnije stvari kao što je korišćenje kompjutera ili korišćenje Google-a -a.”

Grupa od 20 do 24 godine.

“ Ne bih se želeo vraćati online nastavi u budućnosti, čak i ako je to samo nekoliko dana u sedmici. Nema isti efekat. Bolje razumem stvari na času.”

Grupa od 10 do 14 godina.

Nasilje u školi nije bila tema direktno obrađena u diskusijama fokus grupa, ali su deca sa smetnjama u razvoju izjavila da je potrebno podizanje svesti o školskom zlostavljanju, a mladi starijeg uzrasta su rekli da je pažnja na rodno zasnovano nasilje u školama nedovoljna. U nekoliko fokus grupa mladi su preneli da mehanizmi za prijavu nasilja u školi nisu funkcionalni.

Nedostatak mogućnosti učenja van škole

Mladi ljudi žale zbog nedostatka mogućnosti učenja van škole u svojim zajednicama, uključujući sportove poput plivanja, ali i zbog nedostatka centara za mlade, ili samo igrališta i zelenih površina. Deca sa smetnjama u razvoju istakla su pristupačnost kao zabrinutost.

Neformalno obrazovanje se vidi kao način da se podrži razvoj veština u nedostatku jakih školskih programa, ali pristup programima neformalnog obrazovanja je ograničen, posebno u ruralnim područjima.

Online nastava

Učenicima je učenje pod pandemijom bilo veoma izazovno. Ne samo da im je nedostajalo školsko okruženje i druženje sa vršnjacima, već su se i borili da budu u toku sa nastavom.

- Učenici smatraju da su značajno propustili svoje učenje.
- Većina učenika, uključujući učenike sa invaliditetom, prijavila je velike probleme sa tehnologijom, uključujući nestabilne internet veze i ograničen pristup računarima u nekim zajednicama ili u porodicama sa više od dvoje dece.
- Mladi ljudi su objasnili da mnogim učenicima nedostaju digitalne veštine uprkos tome što provode mnogo vremena na internetu, a neki učenici smatraju da nastavnici nemaju IT veštine i da su loše opremljeni da predaju na daljinu.

“ Digitalizacija knjiga i besplatan pristup nekima od njih bila je jedna od prednosti pandemije. Studenti su postali samostalniji jer su bili u mogućnosti da rade naučna istraživanja kako treba, ne oslanjajući se samo na medije ili nešto što je bilo dostupno samo u štampanoj verziji.” (Kao odgovor na pandemiju.)

Grupa od 20 do 24 godine.

- Loša povezanost i pristup IT uređajima isključili su grupe koje su već bile marginalizovane iz obrazovnog procesa, kao što su siromašna deca i deca sa smetnjama u razvoju.
- Na kraju, izazovi i različitost onlajn platformi koje koriste nastavnici.

Dok su mladi ljudi izrazili da žele da se vrate nastavi licem u lice, oni su takođe komentarisali neke od prednosti nastave putem interneta. Nekoliko tinejdžera je pozitivno govorilo o e-knjigama koje su postale dostupne tokom pandemije, a drugi su govorili o tome kako e-nastava može podržati razvoj njihove autonomije i istraživačkih veština i podržati učenike u izradi domaćih zadataka, kada izostaju sa nastave ili kada žele da povećaju svoje znanje o određenoj temi.

“ Previše smo pod stresom u školi. Trebalo bi da imamo manje domaćih zadataka, previše se značaja pridaje jednom testu za konačnu ocenu. Veliki broj dece to dodatno opterećuje, jer ako postoji samo jedan test, a slučajno se ne osećaju dobro ili ne urade dobro na dan tog testa, to može pokvariti njihovu ocenu.”

Grupa od 10 do 14 godina.

“ Svi smo pod stresom zbog naše budućnosti. Odrasli bi nam trebali pomoći da se fokusiramo na sadašnjost, a ne da nas toliko opterećuju as budućnošću i očekuju da znamo šta želimo da radimo upravo sada. Ne znamo šta želimo da postanemo kada odrastemo i terajući nas da razmišljamo o budućnosti, oni nas demotiviraju.”

Grupa od 10 do 14 godina.

DOBROBIT

Deca uzrasta od 10 do 14 godina govorila su o stresu koji doživljavaju zbog visokih očekivanja koja se na njih postavljaju i odlukama koje moraju doneti o svojoj budućoj karijeri u vrlo mladom uzrastu. Drugi problem je nedostatak kontinuiranog ocenjivanja učenja u školi i veliki naglasak koji se stavlja na jedan test za ocenjivanje učenika svakog semestra.

Stariji adolescenti i deca sa smetnjama u razvoju takođe su spomenuli da se ponekad bore sa stresom. Mladi ljudi su pohvalno govorili o psihološkoj podršci koja je bila raspoređena u nekim zajednicama tokom pandemije, uključujući zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. Drugi, posebno deca sa smetnjama u razvoju, istakli su nedostatak informacija o mentalnom zdravlju i jasnog objavljivanja gde pronaći informacije i resurse.

Deca iz siromašnih porodica i iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana istakla su nesigurnost svojih životnih uslova, posebno u pogledu stanovanja i hrane, i izrazila zabrinutost u pogledu njihove sposobnosti da ostanu u školi.

“ Tokom pandemije bili smo u stalnoj komunikaciji sa psiholozima, koji su nam slali domaće zadatke putem interneta i imali smo određeni period u kojem smo morali da šaljemo odgovore. Takođe su bili u komunikaciji sa našim roditeljima, pružajući im podršku u pripremi dokumenata za socijalnu pomoć, pravnu pomoć itd. Ovo je bila velika pomoć i nama i našim roditeljima..”

Grupa od 15 do 19 godina.

RODNA RAVNOPRAVNOST

Rodne uloge, stereotipi i predrasude

I dečaci i devojčice susreću se sa izazovima koji proizlaze iz tradicionalnih očekivanja rodnih uloga, bilo kod kuće, u školi, na radnom mestu ili u zajednici.

Mladi su veoma svesni da rodna nejednakost počinje od kuće i govorili su o nedostatku svesti roditelja o rodnim stereotipima i potrebi da se dečaci i devojčice tretiraju na isti način. Neke devojke, uključujući ruralna područja i iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, izjavile su da moraju da obavljaju kućne poslove zbog svog pola. Drugi su mladi ljudi objasnili da Romkinje, Aškalijke i Egipćanke mogu biti obeshrabrene da nastave školovanje nakon 9. razreda, dok se dečaci ohrabruju da nastave. Dečaci su, međutim, skloniji uključivanju u neformalni rad kako bi doprineli porodičnom prihodu.

Postojao je konsenzus oko činjenice da je rodna diskriminacija izraženija u ruralnim područjima, gde devojčice možda imaju manje svesti o rodnim ulogama, rodnim stereotipima i rodnim predrasudama i manje su osposobljene da govore o svojim iskustvima..

Tinejdžerke su prijavile dezinformacije i osećaj stida prema fiziološkim promenama i menstruaciji jer je ta tema i dalje tabu u društvu. Što se tiče dečaka, oni osećaju predrasude u nekim okruženjima, uključujući školu, i mogu se osećati pod pritiskom u pogledu muških uloga kojih se ne pridržavaju u potpunosti.

“U gradovima i urbanih sredinama postoje stereotipi, ali ima i devojaka koje se žele boriti protiv njih, ali u selima i udaljenijim sredinama devojke čak ni ne prepoznaju rodnu diskriminaciju ni predrasude koje doživljavaju kao ograničavanje i ugnjetavanje.”

Starosna grupa od 20- do 24

„Dečacima se kaže da treba da studiraju nauku i inženjerstvo, a devojkicama da postanu učiteljice. Kada dečaci završe školovanje, tada mogu imati slobodno vreme u isto vreme kada i njihova devojke.“

Starosna grupa od 20- do 24

Rodne stereotipe koji se održavaju u porodicama, školama i na radnom mestu mladi ljudi vide kao štetne, posebno kada su u pitanju putevi obrazovanja i izbor karijere. Mladi ljudi bi željeli da istraže puteve karijere na osnovu svog interesovanja, ali su priznali da su profesionalni sektori i vrste poslova rodno segregisani i u javnom i u privatnom sektoru. Tinejdžeri su takođe objasnili da, iako bi devojčice mogle bolje da rade u školi, imaju tendenciju da budu više diskriminirane na radnom mestu. Ovo ima talasasti efekat na nedostatak uspešnih žena profesionalnih modela za mlađe devojke.

Na kraju, mladi su istakli da je rodna diskriminacija i rodna ravnopravnost nedovoljno obrađena u nastavnom planu i programu, malo obrađena u udžbenicima, te da nastavnici nisu bili pripremljeni za podučavanje ili edukaciju o ovoj temi na smisleni način..

Zalaganje za rodnu ravnopravnost

Mladi smatraju da su devojčice glasnije po pitanju rodne diskriminacije, ali ističu da su dečaci sve više svesni važnosti rodne ravnopravnosti i da se ne suočavaju sa predrasudama kada govore protiv rodne diskriminacije, za razliku od starijih generacija.

Mladi su takođe povezivali poboljšanja u rodnoj ravnopravnosti i smanjenje rodno zasnovanog nasilja sa razvojem veština. Za njih su veštine kao što su međusobno poštovanje, komunikacione veštine i sposobnost da se stave u tuđe cipele važne za razbijanje stereotipa i predrasuda.

“Često kada želimo da izrazimo vaše mišljenje kao deca, neko stariji će nam reći da čutimo jer ništa ne znamo, a to zaista šteti samopouzdanju.”

Starosna grupa od 15- do 19-

UČEŠĆE MLADIH

Uvažavanje stavova dece i mladih

Sve u svemu, mladi ljudi smatraju da odrasli ne poštuju njihove stavove i da ih ne shvataju ozbiljno kada se zalažu za pitanja do kojih im je stalo. Takođe se osećaju isključenima iz odluka koje imaju uticaja na njihove živote u kući, školi i društvu.

Još jedna ključna poruka mladih odraslih je da mladi ljudi često nemaju svest o vlastitom glasu i sposobnosti da postanu kreatori promena u svojim zajednicama..

Društveni mediji i angažman mladih

Mladi su iskazali zahvalnost prema organizacijama koje su ih uključile u aktivnosti i inicijative u školi ili na lokalnom nivou.

Sve starosne grupe su istakle važnost dopremanja putem društvenih medija za prenošenje poruka do dece i mladih.

ŠTA DECA I MLADI ŽELE

OBRAZOVANJE

„Mislim da udžbenici koje imaju u našem obrazovnom sistemu

nisu privlačni, ni za formalno ni osnovno znanje, ni za stvari poput digitalnih veština.

Udžbenici treba da budu privlačni, a informacije koje se predaju u školama treba da budu ažurirane i relevantne za naše situacije ili okruženja, uključujući tehnologiju. Sećam se da smo na času učili o Microsoftu 2, kada je Microsoft 10 već izašao i koristio se.”

Starosna grupa od 15- do 19

Inkluzivna školska okruženja

Mladi su izrazili potrebu da centralne i opštinske vlasti bolje razumiju uslove života i životne situacije dece u nepovoljnom položaju i zalagali se za:

- Veću pomoć škola za učenike koji su u opasnosti od napuštanja i pre i nakon 9. razreda.
- Podsticanje marginalizovanih učenika da nastave školovanje i završe srednje obrazovanje.
- Stvaranje srednje škole obaveznom u podršci obrazovanju i dečaka i devojčica.
- Integraciju učenika sa invaliditetom u redovne učionice kako bi se izbegla marginalizacija. Ovo se može uraditi uz dodatnu podršku nastavnog osoblja i angažovanje asistenata nastavnika.
- Omogućavanje psihološke podrške u školama, uključujući obrazovanje o mentalnom zdravlju i razvoj socio-emocionalnih veština kao deo nastavnog plana i programa.

Nastavnici su imali poteškoća s prelaskom na online učenje, posebno stariji koji nisu znali koristiti računar ili internet.

Starosna grupa od 20- do 24.

„Mislim da je revitalizacija školskih klubova [koji nisu funkcionalni] pomogla mladim ljudima steknuti razne druge veštine koje su im potrebne u životu, ali ne moraju nužno doći tokom nastave.“

Starosna grupa od 20- do 24.

UNICEF bi mogao pomoći tako što će obezbediti obuku nastavnika, kako bi omogućili kvalitetno obrazovanje.

Starosna grupa od 15- do 19-

Podršku mladima koji se suočavaju sa nasiljem u školi ili rodno zasnovanim nasiljem.

- Povećanje aktivnosti podizanja svesti o nediskriminaciji u školama za učenike i nastavnike.
- Uključivanje roditelja dece koja žive u teškim okolnostima u školske aktivnosti.
- Revitalizaciju školskih klubova kao puta za razvoj veština, vršnjačko učenje i vršnjačko umrežavanje (književni klub, kreativno pisanje, debate, kuhanje...).
- Poboljšanje digitalnih veština nastavnika.

Razvoj njihovih veština

Mladi ljudi su željni da razviju veštine koje su im potrebne za rad i za značajan doprinos društvu. Oni su predložili:

- Podrška razvoju veština kroz izbornu nastavu i vannastavne aktivnosti omogućavajući učenicima da istraže ono što vole i u čemu su dobri.
- Uspostavljanje programa stažiranja za unapređenje veština studenata i mladih.
- Nudjenje dodatnih kurseva zasnovanih na veštinama u seoskim školama kako bi učenici imali prilike da uče i ojačaju nove veštine o nizu tema (digitalne veštine, prva pomoć, start-up, itd.). Takve kurseve bi mogli voditi studenti koji su ove kurseve diplomirali prethodnih godina i mladi volonteri.
- Pružanje radionica digitalnih veština u zajednici sa mentorima mladih iz opština.

Bilo bi sjajno kada bismo imali izbornu nastavu u školi, onda bismo otkrili u čemu smo do svoje intencije i šta volimo, kako ne bismo izgubili motivaciju za budućnost.

Starosna grupa od 10- do 14

Koliko ja znam, u školama se uče digitalne veštine samo jednom nedeljno. Izuzetno je loše mladi budu digitalno nepismeni u 21. veku.

Starosna grupa od 15- do 19.

Mogućnosti učenja online

Dok su mladi ljudi bili željni da se vrate nastavi licem u lice, oni takođe žele da maksimalno iskoriste prilike za učenje na mreži kao sredstvo da prate svoja interesovanja i da nadoknade svoje učenje kada je to potrebno. Preporučili su:

- Korišćenje e-učenja za dopunu redovnog obrazovanja, posebno za učenike kojima je potrebna pomoć oko domaćeg zadatka ili žele da ojačaju svoje razumevanje određenih predmeta.
- Podrška digitalizaciji obrazovanja kako bi više obrazovnih resursa postalo dostupno online.
- Korišćenje jedinstvene platforme za e-učenje za svu decu i mlade za pristup obrazovnim resursima.

Starosna grupa od 20- do 24.

„Škole bi to trebale podržati (deca koja učestvuju u donošenju odluka), trebaju pitati učenike koje su njihove potrebe i uzeti u obzir iskustva učenika.”

Starosna grupa od 20 do 24 godina.

ELIMINACIJA RODNO ZASNOVANE DISKRIMINACIJE

Mladi se zalažu za veću rodnu ravnopravnost i predlažu:

- Organizovanje radionica i obuka o rodnoj ravnopravnosti za učenike i roditelje.
- Uključivanje rodne ravnopravnosti ili činjenje iste vidljivijom u nastavnom planu i programu i u školskim časovima.
- Podršku mladima koji vode kampanju za rodnu ravnopravnost.
- Mobilizovanje mladih i korišćenje peer to peer tehnika za podizanje svesti o rodnoj ravnopravnosti, rodnim stereotipima, rodno zasnovanoj diskriminaciji i rodno zasnovanom nasilju.
- Jačanje mehanizama za izveštavanje o rodno zasnovanoj diskriminaciji i nasilju u školama i društvu.

UČEŠĆE DECE I MLADIH

Veće učešće učenika u školama

Mladi žele da se njihov glas čuje i shvati ozbiljnije, počevši od školskih pitanja. Oni su predložili:

- Osiguranje i jačanje uloge učenika u školskim savetima.
- Osposobljavanje učenika potrebnim veštinama za podršku njihovom punom i smislenom učešću u procesima donošenja odluka u školama i šire.

- Angažovanje učenika u procesu dizajniranja bilo kog obrazovanja ili obrazovne prilike nakon škole, te u realizaciji i evaluaciji inicijative.
- sProvođenje anonimnih anketa u školi kako bi se identifikovale potrebe i interesovanja učenika i sprovođenje radionica i aktivnosti kako bi se odgovorilo na iste

„Kada bi ovi (školski saveti) ispravno funkcionisali, predstavnici učenika bi trebali biti prisutni na svakom sastanku i učestvovati u svim odlucima o politici. Ovo bi bilo dobro dugoročno rešenje za uključivanje mišljenja mladih u donošenje odluka.”

Starosna grupa od 20- do 24

„Institucije treba da čuju glas dece i mladih pre nego što donesu odluku.”

Starosna grupa od 15- do 19.

Značajan angažman mladih u zajednicama i nacionalnim procesima donošenja odluka

Mladi žele da budu više uključeni u nacionalne procese donošenja odluka. Preporučili su:

- Osveštavanje odraslih o potrebi za zagovaranjem glasa mladih.
- Pružanje sigurnih prostora za decu i mlade da razgovaraju o svojim problemima i izazovima i osiguravanje da marginalizovana deca mogu učestvovati.
- Razvijanje komunikacionih veština mladih kako bi mogli izraziti svoje mišljenje i osnaživanje istih da postanu kreatori promena u svojim zajednicama.
- Angažiranje mladih ljudi kao mentora ili volontera na projektima kako bi doprineli razvoju njihovih kapaciteta i izgradnji veština.
- Uključivanje mladih ljudi u debate i njihovo pozivanje da komentarišu i daju doprinos o javnim politikama. Međunarodne organizacije kao što je UNICEF mogle bi podržati takve procese.
- Korišćenje društvenih medija za dopiranje do dece i mladih, ali i drugih kanala, kao što je TV, tako da se može doći do mlade dece bez telefona ili mladih majki.
- Podrška ličnoj sigurnosti mladih na internetu i društvenim mrežama.

UNICEF Kosovo

"Pejton, Ramiz Sadiku Building", C3/2A
Priština/ Kosovo

Web: www.unicef.org/kosovoprogramme

Facebook: UNICEF Kosovo Programme

Twitter: UNICEFKosovo